

Piiriveere Liidri projekt

„Mahe ja muhe – Miktämäe, Verska, Meremäe, Orava ja Missõ haridusasutusõ mahesöögile!”

Minevää aastaga detsembrih esit maheda ja muheda Võromaa ideega Vunki Manoluumistalossil pääavvuhinna võitnu miiskund Piiriveere Liidri ütispunkte meetmehe rahastustalossõ, minkaga taheti otsi võimaluise, et kuvvamuudu suurõnda maheda söögikraami kasutamist mi piirkunna haridusastuiseh.

ANDRELLERI MARIS

Sis jääs inäp avalikkus rahha piirkunda ja keemilitsi taimõkaitsõvahendidõga töödeld impotsõõgi asõimõl saava mi latsõ süvvä umakasvatõit, mürkämäläda ja tervisele hüvvä söögikraami.

Mi toeda ummi põllumihi ja suurõnda söögikraamikasvatõijõd konkurentsivõimõht.

Taotlus sai hindajidõlt kõõ inäp punktõ ja katõaastagatsõ ütispunkte iistvidajõs nakkas olõma Setomaa Liit, partneris Setomaa vald (Verska, Miktämäe ja Meremäe kooli), Rõugõ vald (Missõ kuul) ja Võro vald (Orava kuul).

Mi olõ väiga tenoligu kooli ja valla iistvidajõ, et nä omma valmi projektih üteliitõmi ja miika kuuh tervisele valikõ otsma, ja mi tennä ka Piiriveere Liidri hindamiskomisjoni usaldusõ iist!

Projekti joosul mi kaardista, et kuvvamuudu süük kuuli joud, ku hulga om toorainõht, mäntse omma hinna, kooliküike võimalusõ ja vajadusõ. Mi saa kokko kõõgi koolikõõga ja küüsü, et midä nimä arvasõ tämbätest olukõrrast ja midä olõs vaia tetä, et mahesöögikraami kasutamiseõlõ võimalusõga lääsi näide tüü lihtsabas, et lää-äi keerulitsõbas. Ja mi uuri, otsi ja panõ kaardi pääl, et kiä piirkunna kasvatõõ mürkämäläda söögikraami, midä ja pallõ nä kasvatõõ, mäene om hind

Andrelleri Maris.

ja kohalõtuusimõ võimalus. Meil om plaanih umavaltsusõ esindajilõ kõrralda lühkõnõ oppõreis Taani, koh pia 90% koolisõögist om puhtalt kasvatõit. Reisi mõtõh om kaia „sõögirevolutsiooni” kõrraldanu organisatsiooni House of Foods tegemise ja tuust ka oppi.

Erilitsõ tähelepanu all koolikõõga

Sõo projektiga om erilitsõ tähelepanu all mi latsi õgapäaväst süüki tegevä koolikõõga. Katõ aastaga joosul mi vii koka katõlõ huvitavalõ ja sisukalõ opireisile ja om ka plaanih kats tävõndkoolust meistridõ man.

Kokkõ tüü lihtsabas tegemiseõs mi panõ kohaligu mahesöögikraami põial kokko retseptikogomigu, koh retsepti vastasõ kõõgilõ lastõasutusõ tootlustusõlõ säet nõvõvõtõlõ. Tutvustamisõs ja pruummisõs mi tii koolõh 4 perrepäivä, koh

meistri üteliitõ koolilatsi, latsivanõbidõ ja koolikõõkõõga tegevä süvvä nuidõ retsepti perrä. Mi looda, et koolikõõga saava nuist tegemisist huugu mano ja näile nakas sõögitegeminõ viil inäbä miildumä!

Siih kotusõh kõõbas kõnõlda paari sõnaga ka Rõugõ kooli kogõmusõst, koh pia kol kiud om latsõvanõbidõ iistvõtõl 25% söögikraamist (kartõkas, kaarahelbe, makaroni ja muna) vällä vaeldõt.

Latsõ tii-i vaiht, selle et mahe om sama hüü ku innine. A om naat tõisildõ mõtõlõma, koka ja kooliperõh omma tiidligu, et kasutõdas puhast kraami ja saias süvvä targõbalt.

Ja kuki võisi arvada, et ku veerändigu jago om asõndõt mahedaga, sis om rahanumõr nõsonõu, a tegeligu om suuronõnu õnnõ 50 senti õgah kuuh latsõ päält, mia om väiko kuuli jaost väigõkõnõ summa (puhta söögikraami aastakka toetas Rõugõ vald).

Rõugõ kooli kokk Terje kõnõl ummist kogõmuiseist säänestmuudu: „Tulõ tunsta”, et edimält paistu, et mahesõõgi pääl lät inäp aigu. Kuki mi olõ kuulõnu aiavilõkasvatõijast, a õks pelksi, et nä jõvva-ai meele tervõh aastak söögikraami anda, et võl juhuda, et meniitõ omma paigah, a mi saa-ai tuu perrä süüki õks tetä. Tegeligult oll hirm ilmaõalda, selle et MTÜ Rõugõ Kuul kuts eis kokko mitmit mahepõllundusõga tegelevi ettevõtõit, kiä kõõk oll valmi meele umma kraami pakma, ja mi õgapäavädeh tüüh midägi muudaki-is. Lihtsalt hindäl om pallõ parep tunnõh, ku mi tiia, et mi saa avita tuuga, et latsõ söõvõ no hots koolihiki veidõkõsõ tervõsligubalt. Mi tiia ja näe eiski, et poodilettel ja reklaamõst juhtusõ

latsi tii pääl oks hoops värmilitsõ ja ahvatõvõ sõõgi, mia kahõs olõ-õi sukugi tervõsele hüü. Mi looda uma algatusõga olla iihkujõs latsõvanõbilõ, ka lähebidõ kuulõ kokkõlõ. Kindlahe julgusta mahesõögikraami kasvatõiji eis edimält sammu tegemä ja koolilõ pakma, selle et kokkõlõ hindil om õgapäaväste sõögitegemisõ kõrvalt keerulilõ löidä tuud aigu, et naada eis kõõki piirkunna ettevõtõit läbi helstämä, et uuri, midä ja ku pallõ nä täpselt pakva.”

Sõo projekt om ello kutsut, et paku koolikõõkõlõ api ja tukõ latsilõ puhtaltkasvatõ sõögikraamist sõõgi tegemilõ. Sõõge õks kõrralist ja tervõsele hüvvä süüki ja otskõ tuu jaost võimaluise, lahenduisi, otsku-õi probleeme ja takistuisi!

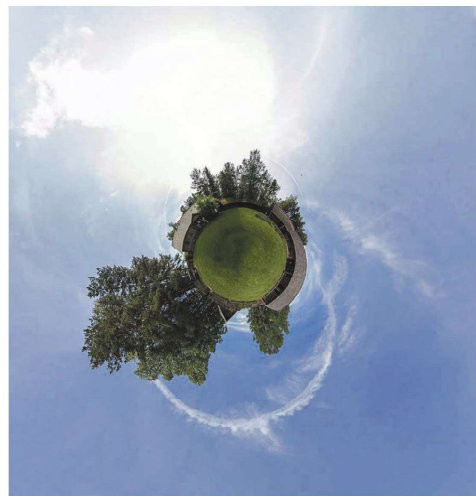
Setomaa Muusiumi' – vahtsõ huuga' keväjähe

MERILY MARIENHAGEN

Seto Muusiumi vedosnik

Kokko pant muusiumi' sõudva' vahtsõ huuga' keväjähe. Setomaa muusiumi': Obinitsa muusium, Saate muusium, Verska talomusium ja Luikjärve Tobrovah panni leevä ütite kaapa. Ütine nimi om Setomaa Muusiumi'. Kõõgih muusiumõh tulõ õks palasõ ja tüü kau, a juhtminõ om ütine. Ma arva, et üteliitõh mi jõvva inäbä ja eiserälitsõ seto kultuuri umaperäga tegeldä.

Minkaga mi kamanda? Mõnõki mõttõ, mia omma talvõunõst heränenu, nakasõ vormi võtma silmäilõs külälisi jaos. Õgah muusiumih nakas olõma ütseto kultuuri ise loomustav teema ja ku nuu teema kokko pano, sis mi saa hüü ülekaehusõ seto kultuuri. Mi taha külälisõlõ pakku õgah muusiumih huvtavva ja

Maailma veere pääl.

Kalda Raivo pilt

et tä saasi midägi vahtsõt. Kõõk teema omma kõõgilõ tuttava, a kindlahe löüdus ka nuid, minkõst kiäki viil olõ õi kuulnu. Muusiumi ülesandõs tiidõasutusõna om uuri, mia om viil uuralda, mäluasutusõna alalõ hoita ja kogoda mano ja haridusastusõna tekita inõmisõh uudishimo.

Obinitsa otsustas keskendü-ä seto leelõlõ. Tuu UNESCO kultuuriperändi nimistüh olõv mitmõhelililõ rahvalaul saa hindäle kodo. Mi ehidä leelo jaost keskkunna, koh külälilõ saa kogõmusõ mi helüh, pillih ku ka sõnah. Mi anna külälisõlõ võimalusõ kullõlda laulu ja eis laulta. Seto leelo oll umal aol ütseto jago. Nii mi puvvamegi avulustist tegelast loomtruult eksponiiri.

Saatse muusiumi päämätse teemas kujonõs piir. Piiri setokõisi elõh omma näide kultuuri ja identiteeti kujondanu jo saandit. Sõol aastagal om

päärõhk suunat 1990ndilõ, ku Eesti Vabariigi ja Vinne Föderatsiooni vaihõlõ panti kontrolluun. Suvõl mi vällälõ mälestüisi tarõ, koh õga külälilõ saa kõnõlda, kirotu ummi mälestüisi ja kogõmuiseist kontrolluonõ tegemiseõ aast. Meid huvtsa, kuvvamuudu mõõt piir inemisi õgapäavätegemisi. Tämbätes om tutvõ luu, koh sann jäi üteliitõ poolõ ja tarõ töösõlõ pool kontrolluunt vai ku kodopoodih inäp niisamata saa-as kavvu. Päälõ mälestüisitarõ mi rekonstrueeri ja uvvõnda ka Saate muusiumi mõtsaraa. Tävõvendämi info- stende, ehita matkaraalõ erinevvi mänge ja panõmi raa päälõ piiriga kokkõkaavit asju.

Verskah talomusiumih om päämane taloarihitektuur ja mi tegele edesi välälaga. Sõol suvol om traditsioonis saanu pitsinäütise kõrväl mõtõlõ viil välläpanõki terävilist, linast ja seto taloarihitektuuri

rist. Mano teemi pilootprojekti- nã seto taloia. Mi taha uuri ja kasvata taloiaah kasnut - aiavilã, puuvilã, lilli jm. Mi tunnõ huvvi vannu sortõ vasta ja taha tiidã, mäene oll vanas- tõ aid.

Sõost aastagast muusium kogo-õi õnnõ mälestüisi, asju ja pilte, a ka siimnit, et nuid kasvata ja alalõ hoita. Tsäimajah nakami uvvõnduisi tegemä, selle et süük täidä- äi õnnõ kõttu, a om ka traditsioonõ kandja, edesivijä ja hüü tundõ tekütäjä.

Kõõki muusiumõ ühendäs ütset - ineminõ. Inemisõst nakas pääl traditsioon, kiil ja kultuur. Siih kutsugi teid üles muusiumiga ummi mälestüisi, kogõmuise jagama. Tämbä- sest mi olõ ka huvõtõ ti aiduh kasuvist taimõkõisist ja vilõ- puist, et vannu seto sortõ mi aidu tagasi tuuva. Vahtsõ huuga muusiumihe - kõõk ti olõt oodõt!